

Azər-Türk Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

Maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə
Müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat	2
Ümumi gəlir haqqında hesabat	3
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	5

Maliyyə hesabatları ilə bağlı qeydlər

1. Ümumi məlumat	6
2. Hesabatların tərtibatının əsası	6
3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı	6
4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları	16
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	16
6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	16
7. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	17
8. Müştərilərə verilmiş kreditlər	17
9. Əmlak və avadanlıqlar	19
10. Qeyri-maddi aktivlər	20
11. Vergilər	20
12. Digər dəyərsizləşmələr və ehtiyatlar	21
13. Digər aktivlər və öhdəliklər	22
14. Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	22
15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər	23
16. Kapital	23
17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	24
18. Xalis haqq və komissiya gəliri	26
19. Digər gəlir	26
20. İşçilər üzrə, ümumi və inzibati xərclər	26
21. Risklərin idarə edilməsi	27
22. Ədalətli dəyərin ölçülməsi	34
23. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili	36
24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar	36
25. Kapitalın adekvatlığı	38

Building a better
working world

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor
153, Neftçilər Ave.
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 7020
Fax: +994 (12) 490 7017
www.ey.com/az

Ernst & Yanq Holdings (SiAyEs) Bi.Vi.
Port Baku Towers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Bakı, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 7020
Faks: +994 (12) 490 7017

Müstəqil auditorun hesabatı

Azər-Türk Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin ("ASC") Səhmdarlarına və İdarə heyətinə

Biz Azər-Türk Bank ASC-nin 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və 2015-ci il üzrə mənfəət və ya zərər, ümumi gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fərqləndiricilik və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında həmin maliyyə hesabatlarının düzgünlüyü üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditə beynəlxalq audit standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş audit prosedurları mühakiməmizdən, eləcə də fərqləndiricilik və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi üçün hazırlanması məqsədilə maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və rəhbərlik tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqiliyinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizcə, maliyyə hesabatları 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Azər-Türk Bank ASC-nin maliyyə vəziyyətini və 2015-ci il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

25 aprel 2016-cı il

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixinə**

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2015	2014
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	227,971	66,185
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	22,574	1,346
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	7	283	15,229
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	401,781	202,553
Əmlak və avadanlıqlar	9	6,469	814
Qeyri-maddi aktivlər	10	1,526	306
Cari mənfəət vergisi aktivləri		508	437
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	11	1,355	675
Digər aktivlər	13	1,111	693
Cəmi aktivlər		663,578	288,238
Öhdəliklər			
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	14	353,384	178,124
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	15	261,055	59,355
Digər öhdəliklər	13	3,230	3,518
Cəmi öhdəliklər		617,669	240,997
Kapital			
Səhm kapitalı	16	50,000	50,000
Yığılmış defisit		(4,091)	(2,784)
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları üzrə reallaşdırılmamış gəlir		-	25
Cəmi kapital		45,909	47,241
Cəmi öhdəliklər və kapital		663,578	288,238

Bankın İdarə Heyətinin adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Fərhad Adıgözəlov

İdarə Heyətinin sədri

Pərvanə Məmmədli

Maliyyə Menecmenti departamentinin direktoru

25 aprel 2016-cı il

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2015	2014
Faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		12,569	10,428
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları		428	565
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		272	690
		13,269	11,683
Faiz xərci			
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		(5,922)	(2,439)
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(4,297)	(1,045)
Repo razılaşmaları		(45)	(20)
		(10,264)	(3,504)
Xalis faiz gəliri		3,005	8,179
Kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	8	(6,623)	(2,108)
Kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri		(3,618)	6,071
Xalis haqq və komissiya gəliri	18	1,035	1,132
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan xalis gəlirlər		9,859	570
Digər gəlir	19	1,180	–
Qeyri-faiz gəliri		12,074	1,702
İşçilər üzrə xərclər	20	(6,658)	(3,037)
Ümumi və inzibati xərclər	20	(4,150)	(2,157)
Köhnəlmə və amortizasiya	9, 10	(782)	(198)
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının dəyərsizləşməsi	7	(175)	–
Digər dəyərsizləşmə və ehtiyatlar	12	(462)	(342)
Qeyri-faiz xərcləri		(12,227)	(5,734)
Vergidən əvvəl (zərər)/mənfəət		(3,771)	2,039
Mənfəət vergisi faydası/(xərci)	11	600	(411)
İl üzrə (zərər)/mənfəət		(3,171)	1,628

Ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>
İl üzrə (zərər)/mənfəət		(3,171)	1,628
Digər ümumi gəlir			
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəətə və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi gəlir:</i>			
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları üzrə reallaşdırılmamış (zərərlər)/gəlirlər		(175)	31
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatə yenidən təsnif edilmiş satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları üzrə reallaşdırılmış gəlirlər		(31)	–
Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatə yenidən təsnif edilmiş satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının dəyersizləşməsi	7	175	–
Mənfəət vergisinin təsiri	11	6	(6)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan xalis digər ümumi (zərər)/gəlir		(25)	25
İl üzrə cəmi ümumi (zərər)/gəlir		(3,196)	1,653

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları üzrə reallaşdırılmış gəlir</i>	<i>Yığılmış defisit</i>	<i>Cəmi kapital</i>
31 dekabr 2013-cü il	13,447	-	(2,548)	10,899
İl üzrə mənfəət	-	-	1,628	1,628
İl üzrə digər ümumi gəlir	-	25	-	25
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	25	1,628	1,653
Səhm kapitalının emissiyası (Qeyd 16)	36,553	-	-	36,553
Bankın səhmdarlarına dividendlər (Qeyd 16)	-	-	(1,864)	(1,864)
31 dekabr 2014-cü il	50,000	25	(2,784)	47,241
İl üzrə zərər	-	-	(3,171)	(3,171)
İl üzrə digər ümumi zərər	-	(25)	-	(25)
İl üzrə cəmi ümumi zərər	-	(25)	(3,171)	(3,196)
Bankın səhmdarlarına dividendlərin ləğv edilməsi (Qeyd 16)	-	-	1,864	1,864
31 dekabr 2015-ci il	50,000	-	(4,091)	45,909

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	2015	2014
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		10,913	10,774
Ödənilmiş faiz		(3,350)	(3,428)
Alınmış haqq və komissiya		3,697	1,543
Ödənilmiş haqq və komissiya		(2,427)	(411)
Xarici valyuta ilə mübadilə əməliyyatlarından xalis reallaşdırılmış gəlirlər		5,611	620
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(6,446)	(3,051)
Ödənilmiş ümumi və inzibati xərclər		(4,143)	(2,142)
Digər gəlir		10	-
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		3,865	3,905
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		(17,819)	10,855
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(30,917)	(152,907)
Digər aktivlər		2,125	33
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma)</i>			
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər		2,964	149,861
Müştərilər qarşısında öhdəliklər		119,800	11,936
Digər öhdəliklər		(2,646)	1,290
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		77,372	24,973
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(145)	(703)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		77,227	24,270
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının alınması		(29,000)	(28,119)
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızlarının satılmasından və geri alınmasından daxilolmalar		43,572	20,168
Əmlak və avadanlıqların alınması		(6,452)	(487)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(1,220)	(571)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş / (istifadə edilmiş) xalis pul vəsaitləri		6,900	(9,009)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Səhm kapitalının emissiyasından daxilolmalar	16	-	36,553
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		-	36,553
Məzənnələrin dəyişməsinin pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə təsiri		77,659	(477)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		161,786	51,337
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə		66,185	14,848
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	5	227,971	66,185

Bank tərəfindən həyata keçirilmiş qeyri-nağd əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Faiz gəliri üzrə ödəmə mənbəyindən tutulan vergi	-	44

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Ümumi məlumat

Azər-Türk Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") 1995-ci ilin may ayında Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir. Bank Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən nizamlanır və fəaliyyətini 234 sayılı lisenziya əsasında həyata keçirir.

Bankın əsas işgüzar fəaliyyəti korporativ və pərakəndə əməliyyatların həyata keçirilməsindən ibarətdir. Bu əməliyyatlara sərbəst dövrli valyutalarda və Azərbaycan manatı ilə ("AZN") depozitlərin alınması və kommersiya kreditlərinin verilməsi, Azərbaycanın daxilində və xaricə ödənişlərin köçürülməsi, müştərilərin ixrac/idxal əməliyyatlarının dəstəklənməsi, xarici valyutanın mübadiləsi, eləcə də kommersiya və pərakəndə müştərilərə digər bank xidmətlərinin göstərilməsi daxildir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın şəbəkəsi baş ofis, 1 müştəri xidməti departamenti, 5 filial və 1 şöbədən ibarət olmuşdur (2014-cü il: baş ofis, 1 müştəri xidməti departamenti və 4 filial).

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın işçilərinin sayı 313 (2014-cü il: 167) olmuşdur.

Bankın rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, AZ 1078, C. Məmmədquluzadə küçəsi, 85, 192/193.

31 dekabr tarixlərinə, Bankın mövcud səhmlərinə aşağıdakı səhmdarlar sahib olmuşlar:

Səhmdar	2015, %	2014, %
Azərbaycan Respublikasının hökuməti	75.00	75.00
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	12.37	12.37
AzRe Təkrarsığorta ASC	6.55	6.55
Qala Həyat Sığorta Şirkəti ASC	5.00	5.00
"Ziraat Bank International AG"	1.08	1.08
Cəmi	100.00	100.00

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə Bankın yekun səhmdarı Azərbaycan Respublikası Dövlət Əmlak Komitəsinin təmsil etdiyi Azərbaycan Respublikasının hökumətidir ("Hökumət").

2. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı ("AZN") Bankın funksional və təqdimat valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti AZN ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Bank qeydlərin aparılmasını və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını AZN ilə və MHBS-ə uyğun olaraq həyata keçirməlidir. Hazırkı maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar və bir səhm üzrə dəyər istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Ədalətli dəyər ilə ölçülən satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları istisna olmaqla, maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Bank 1 yanvar 2015-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra qüvvədə olan aşağıdakı düzəlişlər edilmiş MHBS-ləri qəbul etmişdir:

2010-2012-ci illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşmələr 1 iyul 2014-cü il tarixində qüvvəyə minir və Bank onları ilk dəfə hazırkı maliyyə hesabatlarında tətbiq edir. Bu təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

13 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Qısamüddətli debitor və kreditor borcları"

13 sayılı MHBS-yə bu düzəliş "Nəticələrin çıxarılması üçün əsas" bölməsində izah edir ki, müəyyən edilmiş faiz dərəcələri olmayan qısamüddətli debitor və kreditor borcları diskontun təsiri əhəmiyyətli olmayanda hesab-fakturada göstərilən məbləğlə ölçülə bilər. Bu, Bankın cari mühasibat uçotu qaydalarına uyğundur və beləliklə də həmin düzəliş Bankın mühasibat uçotu qaydalarına təsir göstərmir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

16 sayılı MUBS "Əmlak, qurğu və avadanlıq" və 38 sayılı MUBS "Qeyri-maddi aktivlər"

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir. 16 sayılı MUBS və 38 sayılı MUBS-da göstərilir ki, aktiv ümumi və ya xalis balans dəyəri ilə müşahidə edilə bilən məlumatlara istinad etməklə yenidən qiymətləndirilə bilər. Bundan əlavə, yığılmış köhnəlmə və amortizasiya aktivin ümumi və balans dəyəri arasındakı fərqdır. Bu düzəliş Bankın uçot siyasətinə təsir göstərmir.

24 sayılı MUBS "Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması"

Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, idarə edən müəssisə (rəhbər heyət xidmətlərini göstərən müəssisə) – barəsində məlumatlar açıqlanmalı olan əlaqəli tərəfdir. Bundan əlavə, idarə edən müəssisənin xidmətlərindən istifadə edən müəssisə idarəetmə xidmətləri üçün çəkilmə xərcləri açıqlamalıdır. Bu düzəliş Banka təsir göstərmir, çünki Bank əvvəlki dövrlər ərzində və 2015-ci ildə digər müəssisələrdən idarəetmə xidmətlərini almamışdır.

2011-2013-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşmələr 1 iyul 2014-cü il tarixində qüvvəyə minir və Bank bu təkmilləşdirmələri hazırkı maliyyə hesabatlarında ilk dəfə olaraq tətbiq etmişdir. Bu təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

13 sayılı MHBS "Ədalətli dəyərin ölçülməsi"

Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilir və göstərir ki, 13 sayılı MHBS-in əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsi maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərindən əlavə 9 sayılı MHBS (və ya müvafiq hallarda 39 sayılı MUBS) ilə əhatə edilən digər müqavilələrə də aiddir. Bank 13 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsindən portfelin istisna edilməsini tətbiq etmir.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Bank maliyyə alətlərini, o cümlədən ticarət və satış üçün mövcud olan qiymətli kağızları, törəmə alətləri və investisiya əmlakı kimi qeyri-maliyyə aktivləri hər hesabat tarixində ədalətli dəyərlə ölçür. Amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülmüş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərləri 22-ci Qeyddə təqdim edilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınə biləcək və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə biləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Bankın əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Bank mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir. Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Bank hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmal (davamı)

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma

39 sayılı MUBS ilə əhatə olunan maliyyə aktivləri müvafiq qaydada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri, ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan investisiyalar, kreditlər və debitor borcları və ya satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinə təsnif edilir. Bank maliyyə aktivlərini ilkin tanıma zamanı təsnifləşdirir və sonra aşağıda təsvir olunan müəyyən hallarda maliyyə aktivlərini yenidən təsnif edə bilər.

Tanıma tarixi

Maliyyə aktivlərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Bank aktiv almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatları qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması deməkdir.

Kreditlər və debitor borcları

Kreditlər və debitor borcları fəal bazarda dövr etməyən, dəyişməz və ya müəyyən edilə bilən ödənişli qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Onlar dərhal və ya qısa müddətdə satılmaq üçün nəzərdə tutulmur, ticarət qiymətli kağızları kimi təsnif edilmir və ya satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları kimi göstərilir. Belə aktivlər effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərle əks etdirilir. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə kreditlər və debitor borcları uçotdan çıxarılanda və ya dəyərsizləşəndə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri satış üçün təyin edilmiş və ya yuxarıda göstərilən üç sinifdən heç birinə təsnif edilməyən qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. İlkin tanımadan sonra satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri ədalətli dəyərle ölçülür və bu zaman gəlir və ya xərclər investisiyanın tanınması dayanan və ya investisiyanın dəyərsizləşməsi müəyyən edilənə qədər digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilir. Belə halda əvvəl digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilmiş gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda yenidən təsnif edilir. Bununla bərabər effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnif edilməsi

Ticarət üçün saxlanılan aktiv kimi təsnif edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləri artıq yaxın zamanda satılmaq məqsədilə saxlanılırsa, aşağıdakı hallardan birində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kateqoriyasından çıxarıla bilər:

- yuxarıda göstərilmiş kreditlər və debitor borcları anlayışına uyğun olan maliyyə aktivləri o halda kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər ki, Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyətində və qabiliyyətində olsun;
- digər maliyyə aktivləri yalnız nadir hallarda satış üçün mövcud olan və ya ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan aktivlər kimi yenidən təsnif edilə bilər.

Kreditlər və debitor borcları tərifinə uyğun olan satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri Bank onu yaxın gələcəkdə və ya ödəmə müddəti tamamlananadək saxlamaq niyyətinə və imkanına malikdirsə, kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnif edilə bilər.

Maliyyə aktivləri yenidən təsnif etmə tarixində ədalətli dəyərle yenidən təsnif edilir. Artıq mənfəət və ya zərərdə tanınmış gəlir və ya zərər geri qaytarılmır. Yenidən təsnif etmə tarixində maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri, müvafiq olaraq, onun yeni dəyəri və ya amortizasiya edilmiş dəyəri olur.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən doxsan gündən artıq olmayan və müqavilə yüklülüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Borc vəsaitləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Bankın üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə müştəri qarşısında öhdəliklər və Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər daxildir. İlkin tanımadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər mənfəət və zərərdə borclar silindikdə, eləcə də amortizasiyanın hesablanması prosesində əks etdirilir.

“Repo” və əks “repo” razılaşmaları

Qiymətli kağızların satılması və geri alınması razılaşmaları (“repo” razılaşmaları) təminatlı maliyyələşdirmə əməliyyatları kimi əks etdirilir. “Repo” razılaşmaları əsasında satılmış qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir. Tərəf-müqabil müqavilə şərtlərindən və ya qəbul edilmiş təcrübədən irəli gələrək həmin qiymətli kağızların satılması və ya yenidən girov qoyulması hüququna malik olduqda, “repo” razılaşmaları əsasında girov qoyulan qiymətli kağızlar kimi yenidən təsnif edilir. Müvafiq öhdəliklər kredit təşkilatlarına və ya müştərilər qarşısında öhdəliklərin tərkibində təqdim olunur. Geri satılma (əks “repo”) razılaşmaları əsasında alınmış qiymətli kağızlar əhəmiyyətli olanda maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca hesab və ya şəraitdən asılı olaraq pul vəsaitləri və ya pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və müştərilərə verilmiş kreditlər kimi əks etdirilir. Satış qiyməti ilə geri alış qiyməti arasında fərq faiz hesab olunur və təsirli gəlirlilik metodundan istifadə etməklə “repo” razılaşmalarının müddəti ərzində hesablanır.

Lizinqlər

Əməliyyat lizinqi – Bank lizinq alan qismində

Lizinq üzrə obyektlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqə verən tərəfindən Banka ötürülmədikdə aktivlərin lizinqi əməliyyat lizinqi hesab olunur. Əməliyyat lizinqi əsasında ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınmada ölçülməsi

İlkin tanınma zamanı maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə ölçülür. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan alətlərin ədalətli dəyərlərinə əməliyyatla birbaşa əlaqəsi olan xərclər əlavə edilir.

Adətən, ilkin tanınmada maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiymətidir. Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqli olduğunu müəyyən edərsə, onda:

- ədalətli dəyər fəal bazarda oxşar aktivlər və ya öhdəliklərin kotirovkaları ilə sübuta yetirilirsə (yəni Səviyyə 1 üçün giriş məlumatları) və ya yalnız müşahidə edilə bilən bazarlarda əldə edilən məlumatları istifadə edən qiymətləndirmə üsullarına əsaslanırsa, Bank ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi gəlir və ya zərər kimi tanıyır;
- bütün digər hallarda maliyyə alətinin ilkin qiymətləndirməsində ilkin tanınmada ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasındakı fərqi təxirə salmaq üçün düzəliş aparılır. İlkin tanımadan sonra Bank bu təxirə salınmış fərqi gəlir və ya xərc kimi yalnız giriş məlumatları müşahidə edilə biləndə və ya alət uçotdan çıxarılanda tanıyır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Bank maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşdirmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalıdır və bütün aşağıdakı hallarda qanuni hüquqa malik olmalıdır:

- biznesin adi gedişində;
- öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Bu adətən əsas əvəzləşdirmə razılaşmalarında baş vermir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə göstərilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi ehtimalına dair obyektiv sübutların olub-olmamasını müəyyən etmək üçün Bank hər hesabat tarixində qiymətləndirmə aparır. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu yalnız və yalnız aktiv ilk dəfə əks etdirildikdən sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu olanda (baş vermiş "zərər hadisəsi") və ya bu zərər hadisəsi (və ya hadisələri) maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupundan gözlənilən və etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilən pul vəsaitləri hərəkətlərinə təsir göstərəndə dəyərsizləşmiş hesab edilir. Dəyərsizləşmənin sübutlarına borcalanın və ya borcalanlar qrupunun mühüm maliyyə çətinlikləri ilə rastlaşması, faizlərin və ya əsas məbləğin ödənilməsi öhdəliklərini pozması, yüksək müflisləşmə və ya digər maliyyə yenidənqurması ehtimalı ilə qarşılaşmasına dair sübutlar, habelə müşahidə edilən bazar məlumatları əsasında qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətində ölçülə bilən azalmaya (məsələn, vaxtı keçmiş ödənişlərin səviyyələrində dəyişikliklərə və ya aktivlər üzrə zərərlərlə uzlaşan iqtisadi şəraitlərə) dair sübutlar daxildir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərlə və müştərilərə verilmiş kreditlərlə bağlı Bank əvvəlcə fərdi olaraq mühüm maliyyə aktivləri üçün fərdi və fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri üçün məcmu şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutların olub-olmamasını qiymətləndirir. Bank mühüm olub-olmamasından asılı olmayaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olmaması qərarına gələrsə, həmin aktivləri analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsini məcmu şəkildə aparır. Dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi fərdi şəkildə aparılmış və dəyərsizləşmə zərərləri əks etdirilmiş aktivlər dəyərsizləşmə baxımından məcmu şəkildə qiymətləndirməyə daxil edilmir.

Dəyərsizləşmə zərərlərinin çəkilməsinin obyektiv sübutu olarsa, zərərin məbləği aktivlərin balans dəyəri ilə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri (hələ çəkilməmiş gələcəkdə gözlənilən kredit zərərləri nəzərə alınmadan) arasında fərq kimi ölçülür. Aktivin balans dəyəri ehtiyat hesabının istifadə edilməsi hesabına azalır və zərərin məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Faiz gəlirləri azaldılmış balans dəyəri üzrə, aktiv üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanmağa davam edir. Kreditlər və müvafiq ehtiyat kreditin qaytarılmasının realistik perspektivləri olmayanda və bütün təminat reallaşdırdıqda və ya Bankın mülkiyyətinə keçdikdə silinir. Əgər növbəti ildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə zərərinin məbləği dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə nəticəsində artır və ya azalırsa, əvvəl tanınmış dəyərsizləşmə zərəri ehtiyat hesabında düzəliş aparmaqla əks etdirilir. Gələcək silinmə sonradan bərpa edilirsə, bərpa məbləği mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilir. Kredit dəyişən faiz dərəcəsi ilə verilmişdirsə, dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi üçün diskontun dərəcəsi, cari effektiv faiz dərəcəsi olacaqdır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması, girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsinin mümkün olub-olmamasından asılı olmayaraq, girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəfləri çıxmaqla girov aktivinin özgəninkiləşdirilməsindən irəli gələn pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirir.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri Bankın daxili kredit reytingləri sistemi əsasında qruplara bölünür və bu zaman aktivin növü, iqtisadi sektoru, coğrafi mövqeyi, girovun növü, ödəniş vaxtının keçib-keçməməsi və digər müvafiq amillər kimi kredit riskinin xüsusiyyətləri nəzərə alınır.

Məcmu şəkildə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilmiş maliyyə aktivləri qrupu üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkətləri bu qrupa daxil olan aktivlərin kredit riski xüsusiyyətləri ilə analoji xüsusiyyətlərə malik olan aktivlər üzrə zərərlərlə bağlı tarixi məlumat əsasında müəyyən edilir. Zərərlərlə bağlı tarixi məlumatda həmin məlumatın aid olduğu illərdə təsir göstərməmiş cari şəraitlərin təsirini əks etdirmək və keçmiş müddətin hazırda mövcud olmayan şəraitlərinin təsirini istisna etmək məqsədilə müşahidə edilən cari bazar məlumatı əsasında düzəlişlər edilir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərin qiymətləndirmələri hər il üçün müşahidə edilən bazarda müvafiq məlumatlardakı dəyişiklikləri (misal üçün işsizlik səviyyəsi, daşınmaz əmlakın qiymətləri, əmtəə qiymətləri, ödəniş statusunda dəyişikliklər və ya qrupun çəkdiyi zərərləri və ya onların həcmi əks etdirən digər amilləri) əks etdirir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş metod və fərziyyələr müntəzəm qaydada yenidən baxılır ki, qiymətləndirilmiş zərərlərlə faktiki nəticələr arasındakı fərqlər azaldılsın.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları üçün Bank hər hesabat tarixində investisiya və ya investisiyalar qrupunda dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını qiymətləndirir.

Satış üçün mövcud olan maliyyə investisiyaları kimi təsnif edilən kapital investisiyaları ilə bağlı obyektiv dəyərsizləşmə sübutlarına investisiyanın ədalətli dəyərinin maya dəyərindən əhəmiyyətli və ya sürəkli şəkildə aşağı düşməsi daxildir. Dəyərsizləşmə sübutları mövcud olanda məcmu zərər – əvvəl mənfəət və ya zərərdə əks etdirilmiş investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin çıxmaqla alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasındakı fərq kimi ölçülür – digər ümumi gəlirin tərkibindən çıxarılır və mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Kapital investisiyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə bərpa edilmir, onların dəyərsizləşmədən sonra ədalətli dəyərinin artması digər ümumi gəlirin tərkibində əks etdirilir.

Borc alətləri satış üçün mövcud olan alətlər kimi təsnif ediləndə dəyərsizləşmə amortizasiya hesablanmış dəyərle uçota alınan maliyyə aktivləri ilə eyni prinsiplərlə qiymətləndirilir. Gələcək faiz gəliri azaldılmış balans dəyərinə əsaslanır və dəyərsizləşmə zərərinin ölçülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin diskont edilməsi üçün istifadə edilən faiz dərəcəsi ilə hesablanır. Faiz gəliri mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Əgər növbəti ildə borc alətinin ədalətli dəyəri artırsa və bu artma obyektiv olaraq dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərərdə əks etdirildikdən sonra baş vermiş hadisə ilə bağlıdırsa, dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərərdə bərpa edilir.

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Mümkün olduqda Bank girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir. Bu restrukturizasiyanın uçot qaydası aşağıda təqdim olunur:

- Kreditin valyutası dəyişmişdirsə, köhnə kredit uçotdan çıxarılır və yeni kredit tanınır;
- Kreditin restrukturizasiyası borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlı deyilsə, Bank aşağıda təsvir olunan maliyyə öhdəlikləri üçün tətbiq edilən eyni yanaşmadan istifadə edir;
- Kreditin restrukturizasiya borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlıdırsa və kredit restrukturizasiyadan sonra dəyərsizləşirsə, Bank ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə diskont edilmiş yeni pul vəsaitlərinin hərəkətinin cari dəyəri ilə dövr üzrə ehtiyat xərclərində restrukturizasiyadan əvvəlki balans dəyəri arasında fərqi tanıyır. Restrukturizasiyadan sonra kredit dəyərsizləşməsə, Bank effektiv faiz dərəcəsinə yenidən hesablayır.

Yeni şərtlər müəyyən ediləndə kreditin vaxtı keçmiş hesab olunmur. Bütün şərtlərin yerinə yetirilməsindən və gələcək ödənişlərin mümkünliyindən əmin olmaq məqsədilə Bankın rəhbərliyi restrukturizasiya edilmiş kreditləri daim nəzərdən keçirir. Belə kreditlər fərdi və ya məcmu qaydada dəyərsizləşməyə məruz qalmaqda davam edir və onların ödənilən dəyəri kredit üzrə ilkin və ya cari effektiv faiz dərəcəsinə istifadə etməklə hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivləri (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- Bank özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- Bank: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Bank aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Bankın həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zamanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Bankdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiyon (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiyon və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Bankın davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Bank tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyonu (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiyon və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Bankın davam edən iştirakının həddi, köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyunun icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə zəmanətləri

Normal biznes fəaliyyətində Bank akkreditivlər və zəmanətlərdən ibarət olan maliyyə zəmanətləri verir. Maliyyə zəmanətləri maliyyə hesabatlarında ilk öncə ədalətli dəyərlə "Digər öhdəliklər" maddəsində alınmış komissiya haqqı məbləğində əks etdirilir. İlk əks etdirmədən sonra Bankın hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi aşağıdakı məbləğlərdən yuxarı olanı ilə ölçülür: amortizasiya hesablanmış komissiya haqqı və zəmanətdən irəli gələn maliyyə öhdəliyinin ödənilməsi üçün tələb olunan məsrəflərin ən yaxşı qiyməti.

Maliyyə zəmanətləri ilə bağlı öhdəliyin artması mənfəət və ya zərərdə nəzərə alınır. Alınmış komissiya haqqı mənfəət və ya zərərdə zəmanətin müddəti üzrə bərabər hissələrə bölünməklə əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvilin və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyində və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Cari və təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddirsə, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Bundan əlavə, Azərbaycanda tutulan ƏDV, əmlak vergisi, mənbədən tutulan vergi və s. kimi müxtəlif əməliyyat vergiləri, Bankın əməliyyatlarının nəticəsi olaraq, Banka da tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqların balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktiv istifadə edilmək üçün hazır olduğu andan bu aktiv üzrə köhnəlmə hesablanmağa başlayır. Köhnəlmə aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən ehtimal edilən istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	<i>ii</i>
Mebel və ofis avadanlığı	5-8
Kompüter avadanlığı	4-5
Nəqliyyat vasitələri	5-6
Digər əsas vəsaitlər	5
İcarəyə götürülmüş əmlak	14

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əmlak və avadanlıqlar (davamı)

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərə bərabərdir. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərlerini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-məhdud müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə istifadə müddəti iki ildən səkkiz ilə qədər amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrləri və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar

Bank keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Bank işə götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemində malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Bank əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişləri aparmır.

Səhm kapitalı

Səhm kapitalı

Adi səhmlər səhm kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Şərti öhdəliklər və aktivlər

Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal edildikdə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, ödənişin nə zaman edildiyindən asılı olmayaraq, Bank iqtisadi səmərənin əldə edilməsini gözləyəndə və etibarlı şəkildə ölçə biləndə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır.

Faiz və analoji gəlir və xərclər

Ticarət aktivləri və ya satış üçün mövcud olan aktivlər kimi təsnif edilmiş faiz hesablanan qiymətli kağızlar və amortizasiya olunmuş dəyəri ilə qiymətləndirilən bütün maliyyə alətləri üzrə faiz gəlirləri və ya xərcləri effektiv faiz dərəcəsi ilə tanınır. Həmin dərəcə qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Bank maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır. Maliyyə aktivinin və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun qeydə alınmış dəyəri dəyərsizləşmə zərərinə görə azalarsa, faiz gəliri, yeni balans dəyərinə ilkin effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə əks etdirilir.

Haqq və komissiya gəliri

Bank haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi müxtəlif xidmətlərdən əldə edir. Bu haqlara aşağıdakı xidmətlərin göstərilməsindən komissiya gəliri daxildir: pul vəsaitlərinin çıxarılması, hesablaşma əməliyyatları, plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə haqlar və s. Haqq və komissiya gəliri plastik kartlar, pul vəsaitləri, müştərilərlə hesablaşmalar və qiymətli kağızlarla əməliyyatlara aid olan xərclərdən ibarətdir.

Dividend gəliri

Gəlirlər Bank ödənişi almaq hüququnu əldə edəndə tanınır.

Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi

Maliyyə hesabatları Bankın funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlir/(zərərlər) – Məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır. Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xalis gəlirə/(zərərlərə) daxil edilir.

Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr tarixinə olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
1 ABŞ dolları	AZN 1.5594	AZN 0.7844
1 Avro	AZN 1.7046	AZN 0.9522

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər

Bankın maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərtlər aşağıda açıqlanır:

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

2014-cü ilin iyul ayında MUBSK 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-in yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya maliyyə alətləri layihəsinin bütün mərhələlərini əks etdirir və 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə" adlı MUBS-u və 9 sayılı MHBS-in bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. Standart təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinqin uçotu üzrə yeni tələbləri təqdim edir. 9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Retrospektiv qaydada tətbiq edilməsi tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. İlk dəfə tətbiq etmənin tarixi 1 fevral 2015-ci il tarixindən əvvəl olduğu halda 9 sayılı MHBS-in əvvəlki (2009, 2010 və 2013-cü illərin) versiyalarının erkən tətbiqinə icazə verilir. 9 sayılı MHBS-in qəbul edilməsi Bankın maliyyə aktivlərinin təsnifatı və ölçülməsinə təsir edəcək, lakin Bankın maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsinə heç bir təsir göstərməyəcək.

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

15 sayılı MHBS 2014-cü ilin may ayında buraxılmış və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modeli tətbiq edir. "İcarələr" adlı 17 sayılı MUBS-un əhatə dairəsində icarə müqavilələri, "Sığorta müqavilələri" adlı 4 sayılı MHBS-in əhatə dairəsində sığorta müqavilələri və "Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçülmə" adlı 39 sayılı MUBS-un (və ya "Maliyyə alətləri" adlı 9 sayılı MHBS, erkən tətbiq edildikdə) əhatə dairəsində maliyyə alətləri və digər müqavilə hüquqları və öhdəliklərindən irəli gələn gəlirlər 15 sayılı MHBS-in əhatə dairəsinə daxil olmur və müvafiq standartla idarə edilir.

15 sayılı MHBS-ə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır. 15 sayılı MHBS-in prinsipləri gəlirlərin ölçülməsi və tanınmasına daha strukturlu yanaşmanın tətbiqini təmin edir.

Gəlirlər üzrə yeni standart bütün müəssisələrə tətbiq edilir və MHBS-in gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart 1 yanvar 2017-ci il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bank hazırda 15 sayılı MHBS-in təsirini qiymətləndirir və yeni standartı tələb edilən tarixdə qəbul etməyi planlaşdırılır.

16 sayılı MUBS-a və 38 sayılı MUBS-a düzəlişlər: Məqbul köhnəlmə və amortizasiya metodlarının aydınlaşdırılması

Düzəlişlər 16 və 38 sayılı MUBS-da gəlirlərin aktivin istifadəsi prosesində sərf edilən iqtisadi faydaların sxemini deyil, biznesin (aktivin daxil olduğu) həyata keçirilməsindən əmələ gələn iqtisadi faydaların sxemini əks etdirməsi prinsipinə aydınlıq gətirir. Nəticədə, gəlirlərə əsaslanan metod əmlak, qurğu və avadanlığın köhnəlməsi üçün istifadə edilə bilməz və yalnız çox nadir hallarda qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası üçün istifadə edilə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Banka təsir göstərməsi gözlənilmir, çünki Bank uzunmüddətli aktivlərinə köhnəlmə hesablamaq üçün gəlirlərə əsaslanan metoddan istifadə etmir.

2012-2014-cü illərdə MHBS-lərə illik təkmilləşdirmələr

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və bu tarixdən sonra qüvvəyə minir və bunların Banka əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

7 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar – Xidmətlərin göstərilməsi haqqında müqavilələr"

7 sayılı MHBS müəssisədən tanınması ümumiyyətlə dayandırılan köçürülmüş aktivdə davam edən iştirak haqqında açıqlamaların edilməsini tələb edir. Şuradan xidmət müqavilələrinin bu açıqlama tələblərinin tətbiq edilməsi məqsədləri üçün davam edən iştirak olub-olmadığı soruşulmuşdur. Düzəliş izah edir ki, haqqı daxil edən xidmət müqaviləsi maliyyə aktivində davam edən iştirak ola bilər. Açıqlamaların tələb edilib-edilmədiyini qiymətləndirmək üçün müəssisə MHBS 7.B30 və MHBS 7.42C bəndlərində nəzərdə tutulan davam edən iştiraka dair qaydalara uyğun olaraq haqqın və razılaşmanın xüsusiyyətini qiymətləndirməlidir. Düzəliş 1 yanvar 2016-cı il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiq edilməyə icazə verilir. Düzəliş elə tətbiq edilməlidir ki, hansı xidmət müqavilələrinin davam edən iştirak olduğunu müəyyən etmək üçün qiymətləndirmə retrospektiv qaydada tətbiq edilməli olsun. Lakin, tələb edilən açıqlamaların müəssisənin ilk dəfə olaraq düzəlişləri tətbiq etdiyi illik dövrdən əvvəl başlayan hər hansı dövr üzrə təqdim edilməsinə ehtiyac yoxdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və proqnozları

Bankın uçot qaydalarını tətbiq edərkən, rəhbərlik, qiymətləndirmələrdən əlavə, maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə daha əhəmiyyətli təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələrdən istifadə etmiş və ehtimallar vermişdir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələrin istifadə edilməsi tələb olunur. Əlavə təfəsilatlar Qeyd 22-də təqdim olunur.

Kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Bank müntəzəm qaydada kreditlərinin və debitor borclarının dəyərsizləşmə baxımından təhlilini aparır. Bank borcalan maliyyə çətinlikləri ilə qarşılaşdığı və analoji borcalanlar haqqında kifayət qədər faktiki məlumatlar olmadığı hallarda dəyərsizləşmə zərərlərinin qiymətləndirilməsində təcrübəyə əsaslanan mühakimələrdən istifadə edir. Eynilə, Bank qrupa daxil olan borcalanların öhdəlikləri ödəmək statusunda mənfi dəyişikliklərə və ya qrupun daxilində aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqəli olan dövlət və ya yerli iqtisadi şəraitlərin dəyişməsinə işarə edən müşahidə edilən məlumatlar əsasında gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişiklikləri qiymətləndirir. Rəhbərlik kreditlər və debitor borcları qrupu üzrə analoji kredit riski və obyektiv dəyərsizləşmə sübutları olan aktivlərlə bağlı zərərlərin strukturu haqqında tarixi məlumatlar əsasında qiymətləndirmələrdən istifadə edir. Bank cari şəraitləri əks etdirmək məqsədilə kreditlər və ya debitor borcları qrupu üçün müşahidə edilən məlumatlarda düzəliş aparmaq üçün təcrübəyə əsaslanan mühakimələrdən istifadə edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri

Təxirə salınmış vergi aktivləri bütün istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulan mənfəətin mövcudluğu baxımından, bütün istifadə edilməmiş vergi zərərləri üçün əks etdirilir. Təxirə salınmış vergi aktivlərinin əks etdiriləcək məbləğini müəyyən etmək məqsədilə rəhbərlikdən gələcək verginin planlaşdırılması strategiyaları ilə birlikdə gələcək vergi tutulan mənfəətin vaxtı və səviyyəsi əsasında əhəmiyyətli qiymətləndirmələrin verilməsi tələb olunur. Faktiki nəticələr bu qiymətləndirmələrdən fərqlənsə və ya gələcək dövrlərdə bu qiymətləndirmələrdə düzəlişlər edilməlidirsə, maliyyə vəziyyəti, əməliyyatların nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkətinə mənfi təsir göstərilə bilər. Gələcək istifadənin qiymətləndirilməsi təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyərini azaltmaq zərurətini göstərsə, bu azaldılma mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməlidir.

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Kassada olan pul vəsaitləri	100,960	18,306
ARMB-də cari hesablar	64,533	33,008
Digər banklarda cari hesablar	62,478	14,871
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	227,971	66,185

Digər banklarda cari hesablara rezident və qeyri-rezident banklarda, müvafiq olaraq, 47,701 min AZN (2014-cü il: 42 min AZN) və 14,777 min AZN (2014-cü il: 14,829 min AZN) məbləğində müxbir hesabların qalıqları daxildir.

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar	10,379	–
Müddəti 90 gündən çox olan müddətli depozitlər	8,737	158
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	1,841	300
ARMB-də məcburi ehtiyat	1,617	888
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	22,574	1,346

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kredit təşkilatlarında blok edilmiş hesablar bir müştəriyə verilmiş akkreditiv üzrə qeyri-rezident kredit təşkilatı tərəfindən blok edilmiş vəsaitləri ifadə edir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə banklararası müddətli depozitlərə iki rezident bankda (2014-cü il: bir rezident bank) yerləşdirilmiş 8,737 min AZN (2014-cü il: 158 min AZN) məbləğində vəsait daxildir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlərə iki rezident bank olmayan kredit təşkilatına (2014-cü il: bir rezident bank) verilmiş 1,841 min AZN (2014-cü il: 300 min AZN) daxildir.

Kredit təşkilatları ARMB-də xarici və yerli valyutada cəlb edilmiş vəsaitlərin əvvəlki ay üzrə orta səviyyəsinin illik 0.5% dərəcəsində (2014-cü il: 2%) faiz qazandırmayan pul depozitini (məcburi ehtiyat) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

7. Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları

Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Azərbaycan İpoteka Fondu tərəfindən buraxılmış notlar	–	9,999
Korporativ istiqrazlar	–	4,775
Korporativ səhmlər	283	455
Cəmi satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	283	15,229

Bank 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları üzrə 175 min AZN (2014-cü il: sıfır) məbləğində dəyərsizləşmə zərərini tanımışdır.

Satış üçün mövcud olan korporativ səhmlər aşağıdakılardır:

Adı	Fəaliyyət növü	Qeydiyyat alındığı ölkə	2015		2014	
			Ədalətli dəyər	% səhm	Ədalətli dəyər	% səhm
Başak İnəmə Sığorta Şirkəti	Sığorta xidmətləri	Azərbaycan Respublikası	175	5.83%	350	5.83%
Milli kart prosessinq mərkəzi	Plastik kartların prosessinqi mərkəzi	Azərbaycan Respublikası	48	2.40%	45	2.40%
Bakı Fond Birjası	Fond Birjası	Azərbaycan Respublikası	60	5.00%	60	5.00%
			283		455	

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Dövlətlə bağlı müəssisələr	325,834	155,026
Korporativ kreditlər	48,175	22,639
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak	25,845	31,698
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	14,697	4,617
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	5,616	753
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	420,167	214,733
Çıxılsın – dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	(18,386)	(12,180)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	401,781	202,553

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat**

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın siniflər üzrə təhlili aşağıdakı kimidir:

	<i>Dövlətlə bağlı müəssisələr</i>	<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2015-ci il	–	(5,833)	(5,148)	(1,191)	(8)	(12,180)
İl üzrə xərc	(986)	(3,617)	(170)	(1,813)	(37)	(6,623)
Silinmiş məbləğlər	–	417	–	–	–	417
31 dekabr 2015-ci il	(986)	(9,033)	(5,318)	(3,004)	(45)	(18,386)
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	–	(5,966)	–	(1,825)	–	(7,791)
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmiş	(986)	(3,067)	(5,318)	(1,179)	(45)	(10,595)
	(986)	(9,033)	(5,318)	(3,004)	(45)	(18,386)
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatı çıxılmamışdan əvvəl fərdi şəkildə dəyərsizləşməsi müəyyən edilmiş kreditlərin ümumi məbləği	–	10,410	–	4,373	–	14,783

	<i>Dövlətlə bağlı müəssisələr</i>	<i>Korporativ kreditlər</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar</i>	<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2014-cü il	–	6,566	2,554	944	8	10,072
İl üzrə xərc	–	(733)	2,594	247	–	2,108
31 dekabr 2014-cü il	–	5,833	5,148	1,191	8	12,180
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş	–	4,016	–	698	–	4,714
Ümumi şəkildə dəyərsizləşmiş	–	1,817	5,148	493	8	7,466
	–	5,833	5,148	1,191	8	12,180
Fərdi şəkildə qiymətləndirilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatı çıxılmamışdan əvvəl fərdi şəkildə dəyərsizləşməsi müəyyən edilmiş kreditlərin ümumi məbləği	–	6,180	–	1,284	–	7,464

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə dəyərsizləşmiş kreditlər üzrə 806 min AZN (2014-cü il: 570 min AZN) məbləğində faiz gəliri hesablanmışdır.

ARMB-nin tələblərinə uyğun olaraq kreditlər yalnız Müşahidə Şurasının razılığı və müəyyən hallarda müvafiq məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)**Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər**

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri pul vəsaitləri, daşınmaz əmlak, nəqliyyat vasitələri üzrə girovlar və üçüncü tərəflərin zəmanətləridir.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyersizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

	2015	2014
Nəqliyyat	314,248	155,251
Fiziki şəxslər	31,461	32,451
İstehsal	22,932	3,228
Tikinti	14,649	1,007
Ticarət müəssisələri	12,827	5,467
Kənd təsərrüfatı və qida məhsullarının emalı	10,867	10,511
Digər	13,183	6,818
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	420,167	214,733

308,047 min AZN (2014-cü il: 155,026 min AZN) məbləğində nəqliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən yerli hökumətlə əlaqəli müəssisəyə verilmiş korporativ kredit Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyindən alınmış vəsaitlərdən verilmişdir. Bu kredit, kredit riski üzrə maksimal limitin pozulmasına gətirib çıxarmışdır (təfəsilatlar üçün bax Qeyd 17).

31 dekabr 2015-ci il tarixində Bankda kredit portfelinin konsentrasiyası on (2014-cü il: on) ən iri borcalandan alınacaq 349,196 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 83%-i (2014-cü il: 167,235 min AZN və ya 78%) olmuşdur. Bu kreditlər üçün 5,157 min AZN (2014-cü il: 3,780 min AZN) məbləğində ehtiyat yaradılmışdır.

9. Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlarda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Mebel və qurğular	Kompüter	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Cəmi
Maya dəyəri						
31 dekabr 2013-cü il	481	389	146	64	-	1,080
Əlavələr	121	365	-	1	-	487
Silinmələr	-	(1)	-	-	-	(1)
31 dekabr 2014-cü il	602	753	146	65	-	1,566
Əlavələr	2,059	866	814	183	2,430	6,352
Silinmələr	(21)	(6)	(1)	(7)	-	(35)
31 dekabr 2015-ci il	2,640	1,613	959	241	2,430	7,883
Yığılmış köhnəlmə						
31 dekabr 2013-cü il	(241)	(251)	(58)	(22)	-	(572)
Köhnəlmə xərci	(60)	(97)	(17)	(7)	-	(181)
Silinmələr	-	1	-	-	-	1
31 dekabr 2014-cü il	(301)	(347)	(75)	(29)	-	(752)
Köhnəlmə xərci	(277)	(189)	(133)	(25)	(73)	(697)
Silinmələr	21	6	1	7	-	35
31 dekabr 2015-ci il	(557)	(530)	(207)	(47)	(73)	(1,414)
Xalis balans dəyəri						
31 dekabr 2013-cü il	240	138	88	42	-	508
31 dekabr 2014-cü il	301	406	71	36	-	814
31 dekabr 2015-ci il	2,083	1,083	752	194	2,357	6,469

31 dekabr 2015-ci il tarixinə 301 min AZN (2014-cü il: 79 min AZN) məbləğində əmlak və avadanlıqlar tamamilə köhnəlmə əsasında silinmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlərdə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Lisensiyalar</i>	<i>Kompüter programı</i>	<i>Cəmi</i>
Maya dəyəri			
31 dekabr 2013-cü il	70	12	82
Əlavələr	149	120	269
Silinmələr	(2)	–	(2)
31 dekabr 2014-cü il	217	132	349
Əlavələr	179	1,126	1,305
31 dekabr 2015-ci il	396	1,258	1,654
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2013-cü il	(22)	(5)	(27)
Amortizasiya xərci	(15)	(2)	(17)
Silinmələr	1	–	1
31 dekabr 2014-cü il	(36)	(7)	(43)
Amortizasiya xərci	(64)	(21)	(85)
31 dekabr 2015-ci il	(100)	(28)	(128)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2013-cü il	48	7	55
31 dekabr 2014-cü il	181	125	306
31 dekabr 2015-ci il	296	1,230	1,526

11. Vergilər

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Cari vergi xərci	(74)	(28)
Təxirə salınmış vergi gəliri/(xərci)	680	(389)
Çıxılsın: digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış vergi	(6)	6
Mənfəət vergisi gəliri/(xərci)	600	(411)

İl ərzində digər ümumi gəlirə aid edilmiş maddələrlə bağlı olan təxirə salınmış vergi aşağıda təqdim olunur:

	2015	2014
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	6	(6)
Digər ümumi gəlirlərə aid edilmiş mənfəət vergisi xərci	6	(6)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli qanunvericiliyə uyğun mənfəət vergisi dərəcəsi ilə fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə yerli qanunvericilik əsasında mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə tutuşdurulur:

	2015	2014
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)	(3,771)	2,039
Yerli qanunvericiliyə uyğun olan mənfəət vergisinin dərəcəsi	20%	20%
Yerli qanunvericiliyə uyğun dərəcə ilə nəzəri mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	754	(408)
Ötən ilin vergi xərclərinin aktuallaşdırılması	(74)	–
Çıxılmayan xərclərin vergiyə təsiri	(95)	(23)
Digər	15	20
Mənfəət vergisi gəliri/(xərci)	600	(411)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Vergilər (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkətləri aşağıda təqdim olunur:

	<i>Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi</i>			<i>Müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi</i>			2015
	2013	<i>Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda</i>	<i>Digər ümumi gəlirdə</i>	2014	<i>Mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda</i>	<i>Digər ümumi gəlirdə</i>	
Vergidən çıxılan müvəqqəti fərqlərin təsiri							
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,164	(408)	–	756	113	–	869
Gələcək dövrlərdə vergi tutulan gəlirlə əvəzləşdirmək üçün mövcud olan zərərlər	–	–	–	–	1,078	–	1,078
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	–	–	–	–	35	–	35
Qeyri-maddi aktivlər	–	5	–	5	–	–	5
Digər öhdəliklər	–	43	–	43	161	–	204
Digər aktivlər	–	65	–	65	(65)	–	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	1,164	(295)	–	869	1,322	–	2,191
Vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin təsiri							
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	–	–	–	–	(125)	–	(125)
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	(26)	(4)	–	(30)	(11)	–	(41)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	–	–	–	–	(353)	–	(353)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	–	–	–	–	(35)	–	(35)
Qeyri-maddi aktivlər	–	(8)	–	(8)	(10)	–	(18)
Əmlak və avadanlıq	(10)	(6)	–	(16)	(79)	–	(95)
İnvestisiya qiymətli kağızları	(1)	(46)	(6)	(53)	47	6	–
Digər aktivlər	(63)	–	–	(63)	15	–	(48)
Digər öhdəliklər	–	(24)	–	(24)	(97)	–	(121)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(100)	(88)	(6)	(194)	(648)	6	(836)
Xalis təxirə salınmış vergi aktivləri	1,064	(383)	(6)	675	674	6	1,355

12. Digər dəyərsizləşmələr və ehtiyatlar

Digər dəyərsizləşmə ehtiyatlarında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Digər aktivlər (Qeyd 13)</i>	<i>Zəmanətlər və öhdəliklər (Qeyd 13, 17)</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2013-cü il	–	–	–
Xərc	(302)	(40)	(342)
31 dekabr 2014-cü il	(302)	(40)	(342)
Xərc	–	(462)	(462)
Silinmələr	302	–	302
31 dekabr 2015-ci il	–	(502)	(502)

Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat müvafiq aktivlərin balans dəyərindən çıxılır. Zəmanətlər və təəhhüdlər üçün ehtiyatlar digər öhdəliklərdə qeydə alınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Digər maliyyə aktivləri		
Plastik kartlarla əməliyyatlar üzrə hesablaşmalar	190	93
Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	9	9
Cəmi digər maliyyə aktivləri	199	102
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Ödənilməmiş borclar müqabilində götürülmüş girovlar	620	524
Təxirə salınmış xərclər	192	67
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması üçün avans ödənişləri	100	302
Cəmi digər qeyri-maliyyə aktivləri	912	893
Çıxılsın: digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (Qeyd 12)	-	(302)
Digər aktivlər	1,111	693

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Ödənilməkdə olan vəsaitlər	1,847	1,368
Ödəniləcək dividendlər	51	1,915
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	1,898	3,283
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
Şərti öhdəliklər üzrə ehtiyat (Qeyd 12)	502	40
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	253	41
Təxirə salınmış gəlir	235	2
Mənfəət vergisi istisna olmaqla digər vergilər	197	120
Hesablanmış xərclər	145	32
Cəmi digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri	1,332	235
Digər öhdəliklər	3,230	3,518

14. Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Müddətli depozitlər və kreditlər	322,612	161,379
Blok edilmiş hesablar	10,422	1,299
Cari hesablar	6,900	5,136
Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan alınmış kreditlər	6,659	7,940
Azərbaycan Respublikasının İpoteka Fonduna ödəniləcək məbləğlər	4,648	752
Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankından alınmış kreditlər	2,143	1,618
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	353,384	178,124
Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov saxlanılan vəsaitlər (Qeyd 17)	10,422	1,255

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Maliyyə Nazirliyi Bankda 308,571 min AZN (2014-cü il: 155,024 min AZN) məbləğində depozit yerləşdirmişdir. Bu depozitin müddəti 2016-cı il ərzində başa çatır və üzərinə aylıq LIBOR üstə gəl 1.75% dərəcəsi ilə illik faiz hesablanır. Bu vəsait bir əlaqəli tərəf olan şirkətə verilmiş krediti yenidən maliyyələşdirmək üçün istifadə edilmişdir. Verilmiş kreditin müddəti 2016-cı ildə başa çatır və üzərinə 2% üstə gəl aylıq LIBOR dərəcəsi ilə illik faiz hesablanır.

23 dekabr 2010-cu ildə Bank Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin proqramı olan Milli Sahibkarlığa Kömək Fondu ilə kiçik və orta müəssisələrin maliyyələşdirilməsi üçün kredit razılaşması imzalamışdır. Bu proqram əsasında vəsaitlər Banka illik 1% (2014-cü il: illik 1%) dərəcəsi ilə verilir və müddəti 2016-2021-ci (2014-cü: 2015-2020-ci) illərdə başa çatır. Bank bu vəsaitləri müvafiq borcalanlara illik 6% dərəcəsi ilə kreditlər vermək üçün istifadə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər (davamı)

20 dekabr 2006-cı ildə Bank ARMB-nin proqramı olan Azərbaycan İpoteka Fondu ilə fiziki şəxslərə uzunmüddətli ipoteka kreditlərinin verilməsi haqqında kredit razılaşmasını imzalamışdır. Bu proqram əsasında vəsaitlər Banka illik 1%-4% (2014-cü il: illik 1%-4%) dərəcəsi ilə verilir və müddəti 2017-2045-ci (2014-cü: 2022-2037-ci) illərdə başa çatır. Bank bu vəsaitləri illik 8.0%-dən çox olmayan faiz dərəcəsi ilə müvafiq borcalanlara təkrar kreditlər vermək üçün istifadə edir.

Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı ilə kredit razılaşmasına məhdudlaşdırıcı normativlər, o cümlədən girovlar, sərəncam vermə, borc vermə, mənfəətin pay bölgüsü razılaşmaları, aktivlərin satılması, birləşdirmə və s. ilə bağlı normativlər, eləcə də maliyyə nəticələri ilə bağlı normativlər daxildir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində Bank istənilən bir tərəfə, əlaqəli tərəf olan istənilən bir tərəfə və əlaqəli tərəfə maksimal risk həcmi üzrə məhdudlaşdırıcı normativləri pozmuşdur. Pozulma nəticəsində kredit verən kreditin tam məbləğinin dərhal ödənilməsinə tələb edə bilər və bu kredit "tələbli kredit" kimi təsnif edilir. İndiyə qədər razılaşma əsasında öhdəliyin pozulmasına dair Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankı tərəfindən heç bir iddia qaldırılmamışdır. Sonrakı dövrdə, 22 fevral 2016-cı il tarixində Bank Qara Dəniz Ticarət və İnkişaf Bankından kreditörün 31 dekabr 2015-ci il tarixinə pozulmuş normativlərə riayət etməyi tələb etmək hüququndan istifadə etməməyə razılaşdığını bildiren məktub almışdır.

15. Müştərilər qarşısında öhdəliklər

Müştərilər qarşısında öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2015	2014
Cari hesablar	123,805	22,891
Müddətli depozitlər	137,250	36,464
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	261,055	59,355
Zəmanətlər üzrə girov saxlanılan vəsaitlər (Qeyd 17)	25	14

31 dekabr 2015-ci il tarixində Bankın 10 ən iri müştəri (2014-cü il: 10) qarşısında öhdəliyi 181,517 min AZN və ya müştərilər qarşısında cəmi öhdəliklərin 70%-i (2014-cü il: 32,797 min AZN və ya 55%) qədərində olmuşdur.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2015	2014
Fiziki şəxslər	181,041	31,258
Sığorta şirkətləri və digər qeyri-bank maliyyə institutları	33,731	9,172
Nəqliyyat və rabitə	16,189	1,944
Dövlət və ictimai təşkilatlar	15,557	799
Ticarət və xidmət	11,747	4,600
Tikinti	2,089	11,399
İstehsalat	669	121
Kənd təsərrüfatı	8	2
Sair	24	60
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	261,055	59,355

16. Kapital

Buraxılmasına icazə verilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş adi səhmlərdə hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Adi səhmlərin sayı	Adi səhmin nominal dəyəri, AZN ilə	Cəmi, AZN ilə
31 dekabr 2013-cü il	13,447,318	1	13,447,318
Səhm kapitalında artım	36,552,682		36,552,682
31 dekabr 2014-cü il	50,000,000	1	50,000,000
Səhm kapitalında artım	–		–
31 dekabr 2015-ci il	50,000,000	1	50,000,000

Səhmdarların 8 dekabr 2014-cü il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncağının qərarı ilə nizamnamə kapitalı 36,553 min AZN məbləğində 13,447 min AZN-dən 50,000 min AZN-ə qədər artırılmışdır. Adi səhmlər buraxılmış və mövcud səhmdarlar tərəfindən bir adi səhm üçün 1 AZN ödəməklə nağd pula alınmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

16. Kapital (davamı)

Səhmlərin Azərbaycan Respublikasının Dövlət Qiymətli Kağızlar Komitəsi tərəfindən rəsmi şəkildə qeydiyyatata alınması 15 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatdırılmışdır, beləliklə, buraxılmasına icazə verilmiş, buraxılmış və tam ödənilmiş nizamnamə kapitalı 31 dekabr 2014 və 2015-ci il tarixlərinə hər birinin nominal dəyəri 1 AZN olmaqla 50,000,000 adi səhmdən ibarət olmuşdur. Hər bir adi səhm bir səs hüququ verir.

Bankın nizamnamə kapitalı səhmdarlar tərəfindən Azərbaycan manatı ilə qoyulmuş və onlar dividendləri və hər hansı kapital paylarını Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər.

Səhmdarların 2 sentyabr 2014-cü il tarixində keçirilmiş ümumi yığıncağının qərarı ilə Bank 31 dekabr 2013-cü il tarixində başa çatan il üzrə adi səhmlərlə bağlı cəmi 1,864 min AZN məbləğində dividendlər elan etmişdir.

31 iyul 2015-ci il tarixində Səhmdarların ümumi yığıncağı 1,864 min AZN məbləğində dividendlərin ödənilməsi barədə 2 sentyabr 2014-cü il tarixli qərarını ləğv etmişdir.

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahat və dəyişikliklərdən, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən asılıdır.

Neft qiymətlərinin kəskin şəkildə aşağı düşməsi ilə əlaqədar Azərbaycan manatı ABŞ dollarına qarşı 21 fevral 2015-ci ildə 1 ABŞ dolları üçün 0.7862 AZN-dən 1.0500 AZN-dək və sonra 21 dekabr 2015-ci ildə 1 ABŞ dolları üçün 1.5500 AZN-dək devalvasiya etmişdir.

Bu hadisələr bank sisteminin likvidliyinin pisləşməsi və kredit şərtlərinin sərtləşməsi ilə nəticələnmişdir. İqtisadi artım, kapitalı əldə etmək imkanı və kapitalın dəyəri ilə bağlı mövcud olan qeyri-müəyyənliklər Bankın gələcək nəticələrinə, maliyyə vəziyyətinə və biznes perspektivlərinə hazırda məlum olmayan şəkildə mənfi təsir göstərə bilər.

Azərbaycan hökuməti cari iqtisadi çətinliklərə cavab olaraq islahatları sürətləndirmək və bank sistemini dəstəkləmək planlarını bəyan etmişdir.

Bankın rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektı olur. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə mühüm mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhli ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları bu qanunvericiliyin şərh edilməsi və tətbiqində daha sərt mövqe tuta bilərlər, buna görə də gələcəkdə vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama aparmaq qərarı qəbul edildiyi ildən birbaşa əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhli münasibdir və Bankın vergi, valyuta və gömrük mövqeləri qəbul ediləcəkdir.

Sığorta

Bank hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətin sığortalanması Azərbaycanda geniş yayılmayıb.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**ARMB əmsallarına uyğunlaşma**

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən əmsallara riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bank aşağıdakı iki əmsal istisna olmaqla, bu əmsallara riayət etmişdir:

- Kredit riski təminatının bazar dəyəri həmin kredit riskinin 100%-indən az olanda və ya kreditlərin daşınmaz əmlak formasında təminatının bazar dəyəri kredit dəyərinin 150%-indən aşağı olmayanda, bir borcalan və ya əlaqəli borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski əmsalı bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 20 faizindən artıq olmamalıdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın əmsalı 672% (2014-cü il: 301%) olmuşdur.
- Kredit riski təminatının bazar dəyəri həmin kredit riskinin 100%-indən az olanda və ya kreditlərin daşınmaz əmlak formasında təminatının bazar dəyəri kredit dəyərinin 150%-indən aşağı olanda, bir borcalan və ya əlaqəli borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski əmsalı bankın 1-ci dərəcəli kapitalının 7 faizindən artıq olmamalıdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın əmsalı 87% (2014-cü il: 7%-dən az) olmuşdur.

ARMB-nin əmsallarına münasibətdə yuxarıda qeyd edilən uyğunsuzluq hökumət tərəfindən maliyyələşdirilən xüsusi layihələr və hökumət təşkilatları ilə əlaqədardır. İl ərzində Bank bu uyğunsuzluqla bağlı hər ay ARMB-yə məlumat təqdim etmiş və bununla əlaqədar Banka qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Bundan əlavə, 29 dekabr 2015-ci il tarixində Bank ARMB-dən Banka qarşı uyğunsuzluğa görə heç bir sanksiyanın tətbiq edilməməsi haqqında məktub almışdır. Rəhbərlik hesab edir ki, Banka qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcək.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı riskə məruz qalır.

İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlərə dair razılaşma Bank üçün əlverişsiz şərtlər, o cümlədən təkrar maliyyələşdirmə dərəcəsində dəyişiklik, inflyasiya, məzənnədə dəyişiklik və s. yarandığı halda Bankın birtərəfli olaraq razılaşmadan çıxmaq hüququnu nəzərdə tutur.

Lazım olduğu halda Bank kreditlə bağlı maliyyə alətlərini dəstəkləmək üçün girov tələb edir. Saxlanılan girov dəyişir, lakin bank depozitləri, dövlət qiymətli kağızları, aparıcı maliyyə institutlarının qiymətli kağızları və digər aktivləri daxil edə bilər.

31 dekabrda Bankın maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2015	2014
Kreditlə bağlı təəhhüdlər		
Zəmanətlər	59,842	7,347
İstifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər	14,157	7,239
Akkreditivlər	11,290	–
	85,289	14,586
Əməliyyat lizinqi üzrə təəhhüdlər		
1 ildən çox	157	223
1 ildən 5 ilədək	–	148
Çıxılsın: ehtiyatlar	(502)	(40)
	(345)	331
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (girov çıxıldıqdan əvvəl)	84,944	14,917
Zəmanətlər üzrə girov kimi saxlanılan depozitlər (Qeyd 14,15)	(10,447)	(1,269)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	74,497	13,648

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Xalis haqq və komissiya gəliri

Xalis haqq və komissiya gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	1,734	297
Hesablaşma əməliyyatları	737	454
Plastik kart əməliyyatları	461	400
Zəmanətlər və təəhhüdlər	408	296
Digər	122	96
Haqq və komissiya gəliri	3,462	1,543
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(1,704)	(45)
Plastik kart əməliyyatları	(518)	(223)
Hesablaşma əməliyyatları	(121)	(123)
Qiymətli kağızlarla əməliyyatlar	(23)	(19)
Digər	(61)	(1)
Haqq və komissiya xərcləri	(2,427)	(411)
Xalis haqq və komissiya gəliri	1,035	1,132

19. Digər gəlir

31 dekabr 2015-ci il tarixinə 1,180 AZN məbləğində digər gəlir əsasən müddətli depozitlərin vaxtından əvvəl götürülməsi ilə əlaqədar müştərilərdən tutulan cərimə haqqından ibarətdir.

20. İşçilər üzrə, ümumi və inzibati xərclər

İşçilər üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Əmək haqqı və mükafatlar	(5,451)	(2,516)
Sosial sığorta xərcləri	(1,151)	(497)
İşçilər üzrə digər xərclər	(56)	(24)
İşçilər üzrə xərclər	(6,658)	(3,037)

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Yerləşmə və icarə haqqı	(1,680)	(694)
Marketinq və reklam	(520)	(126)
Rabitə	(332)	(211)
Təhlükəsizlik	(275)	(210)
Əmanətlərin sığortalanması xərcləri	(242)	(105)
Əməliyyat vergiləri	(233)	(288)
Ofis təchizatı	(193)	(57)
Hüquq və məsləhət xidmətləri	(118)	(121)
Əmlak və avadanlıqların təmiri və texniki xidməti	(106)	(104)
Məlumatların emalı və işlənməsi	(85)	(60)
Kommunal xərclər	(68)	(32)
İşgüzar səfərlər və əlaqəli xərclər	(42)	(31)
Digər	(256)	(118)
Cəmi ümumi və inzibati xərclər	(4,150)	(2,157)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi

Ön söz

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bank əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə ümumi mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu

İdarə heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

Müşahidə Şurası

Müşahidə Şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Audit komitəsi

Audit komitəsi auditin tapşırığı və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və Daxili Auditin fəaliyyətinə nəzarət edir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk komitəsi

Risk komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarını idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması bölməsi

Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili audit

Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatçılıq sistemləri

Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modeller keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə Heyətinə, Risk Komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər kəsiyində risklər haqqında məlumat təqdim edilir. Baş rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. Müşahidə Şurası rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə bankın risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Bankın bütün səviyyələri üçün risklər haqqında xüsusi hesabatlar hazırlanır və paylanır ki, bütün bölmələr geniş, zəruri və aktual məlumatla tanış olmaq imkanını əldə etsinlər.

İdarə Heyəti və Bankın bütün digər müvafiq işçilərinin hər gün keçirilən qısa iclaslarında bazar limitlərinin və likvidliyin dəstəklənməsi, eləcə də risklərlə bağlı digər dəyişikliklər müzakirə olunur.

Risklərin azaldılması

Bank kredit risklərini azaltmaq üçün girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Risklərin konsentrasiyası bir sıra biznes tərəfdaşı analoji fəaliyyət növləri ilə məşğul olanda və ya onların fəaliyyəti eyni coğrafi bölgədə həyata keçiriləndə və ya biznes tərəfdaşları oxşar iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olanda və nəticədə iqtisadi, siyasi və digər şərtlərdə dəyişikliklər həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə eyni təsir göstərəndə yaranır. Risklərin konsentrasiyası Bankın fəaliyyət nəticələrinin xüsusi sənaye sahəsinə və ya coğrafi bölgəyə təsir göstərən dəyişikliklərə qarşı nisbi həssaslığını əks etdirir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bank daxili prosedurlarında müxtəlif xüsusiyyətlərə malik olan portfəllərin idarə edilməsi qaydaları ilə təmin olunur. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Bankın sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşlarının müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməmələrinə görə Bankın zərər çəkməsi riskidir. Bank, ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye sahələri üzrə konsentrasiyalarla əlaqədar Bankın qəbul etməyə hazır olduğu risk həcmnin limitlərini müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməsinin monitorinqini aparmaqla, kredit riskini idarə edir və ona nəzarət edir.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Banka məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Bankın müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yaranır. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə maksimal kredit riskinin həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə təmsil olunur.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda yuxarıda göstərilən məbləğlər dəyərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yaranan maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)***Maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə kreditin keyfiyyəti*

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə qiymətləndirilir. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Bank tərəfindən kreditlərlə bağlı aktivlərin təsnifləşdirilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilmişdir:

Yüksək reytingli – bura yüksək likvidli girovları və ya güclü hökumət dəstəyi olan, dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti əla qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Standart reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti yaxşı qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Qeyri-standart reytingli – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və/və ya faiz borclarında gecikmələr olmayan və maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan və maliyyə vəziyyəti kafi qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və faiz borclarında vaxtı keçmiş borcları olan və maliyyə vəziyyəti kafi və qeyri-kafi qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

<i>Qeydlər</i>	<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>	<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş</i>	<i>Cəmi</i>
	<i>Yüksək reyting</i>	<i>Standart reyting</i>	<i>Qeyri-standart reyting</i>			
	<i>2015</i>	<i>2015</i>	<i>2015</i>	<i>2015</i>	<i>2015</i>	<i>2015</i>
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərindən başqa)	5	–	127,011	–	–	127,011
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	10,379	12,195	–	–	22,574
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8					
Dövlətlə bağlı kreditlər	308,048	–	17,786	–	–	325,834
Korporativ kreditlər	1,299	16,487	17,336	2,643	10,410	48,175
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	695	17,593	1,139	6,418	–	25,845
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	1,567	5,464	–	3,293	4,373	14,697
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	–	5,422	–	194	–	5,616
Sair maliyyə aktivləri	–	199	–	–	–	199
Cəmi	321,988	184,371	36,261	12,548	14,783	569,951

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)**

Qeydlər	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi şəkil-də dəyərsizləşmiş	Cəmi 2014
	Yüksək reyting 2014	Standart reyting 2014	Qeyri-standart reyting 2014			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitlərindən başqa)	5	–	47,879	–	–	47,879
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	6	–	1,346	–	–	1,346
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları (korporativ səhmlər istisna olmaqla)	7	9,999	4,775	–	–	14,774
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8					
Dövlətlə bağlı kreditlər	155,026	–	–	–	–	155,026
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	–	5,067	21,967	4,664	–	31,698
Korporativ kreditlər	–	11,331	3,521	1,607	6,180	22,639
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	–	2,453	6	874	1,284	4,617
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	–	713	–	40	–	753
Sair maliyyə aktivləri	–	102	–	–	–	102
Cəmi	165,025	73,666	25,494	7,185	7,464	278,834

Vaxtı keçmiş kreditlərin müddətlərə görə təhlili aşağıda təqdim edilir. Vaxtı keçmiş kreditlərin əksəriyyəti dəyərsizləşmiş hesab olunmur.

Siyasətinə uyğun olaraq Bank kredit portfeli daxilində reytingləri dəqiq və ardıcıl şəkildə tətbiq etməlidir. Bu mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmələrini bütün fəaliyyət növləri, coğrafi bölgələr və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edəcəkdir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır.

Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlərin müddətlərinin maliyyə aktivlərinin sinifləri üzrə təhlili

	30 gündən az 2015	31-60 gün 2015	61-90 gün 2015	90 gündən çox 2015	Cəmi 2015
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
Dövlətlə bağlı kreditlər	–	–	–	–	–
Korporativ kreditlər	233	128	365	1,917	2,643
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	506	374	399	5,139	6,418
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	692	6	524	2,071	3,293
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	141	53	–	–	194
Cəmi	1,572	561	1,288	9,127	12,548
	30 gündən az 2014	31-60 gün 2014	61-90 gün 2014	90 gündən çox 2014	Cəmi 2014
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
Dövlətlə bağlı kreditlər	–	–	–	–	–
Korporativ kreditlər	739	360	22	486	1,607
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	734	501	398	3,031	4,664
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – sahibkarlar	131	49	156	538	874
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – ipoteka kreditləri	–	40	–	–	40
Cəmi	1,604	950	576	4,055	7,185

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat haqqında daha ətraflı məlumat 8-ci Qeyddə təqdim edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)***Dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi*

Kreditlərin dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillərə aşağıdakılar daxildir: əsas məbləğlərin və faizlərin ödənilməsinin 90 gündən artıq müddətdə gecikdirilməsi, biznes tərəfdaşlarının pul vəsaitlərinin hərəkətlərində çətinliklər haqqında məlumatın olub-olmaması, kredit reytinglərinin aşağı düşməsi və ya müqavilənin ilkin şərtlərinin pozulması. Bank dəyərsizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Bank fərdi olaraq mühüm olan hər bir kredit və ya avans üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha yaxın diqqət yetirilməsini tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyərsizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar

Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditlərinin) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatlar Məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər bir hesabat tarixinə qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyərsizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyərsizləşməsi müəyyən edilir. Dəyərsizləşmə zərərləri aşağıdakı məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir: portfel üzrə tarixi zərər, cari iqtisadi şəraitlər, zərərin yaranması ehtimal edilən andan həmin zərərin dəyərsizləşmə üzrə fərdi şəkildə qiymətləndirilən dəyərsizləşmə zərərinə tələb etməsi müəyyən edildiyi anadək təxmini müddət və gözlənilən mədaxillər və aktiv dəyərsizləşdikdən sonra dəyərin bərpa edilməsi. Bölmə rəhbərliyi bir ilədək ola bilən bu

müddətin müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Bundan sonra dəyərsizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

Maliyyə zamanətləri və akkreditivləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

Bankın maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya belədir:

	2015				2014			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	213,194	14,763	14	227,971	51,356	14,763	66	66,185
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	12,195	10,379	-	22,574	1,346	-	-	1,346
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	283	-	-	283	15,229	-	-	15,229
Müştərilərə verilmiş kreditlər	401,781	-	-	401,781	202,553	-	-	202,553
Sair maliyyə aktivləri	199	-	-	199	102	-	-	102
	627,652	25,142	14	652,808	270,586	14,763	66	285,415
Öhdəliklər								
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	337,201	16,183	-	353,384	170,151	7,973	-	178,124
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	252,959	3,540	4,556	261,055	59,355	-	-	59,355
Sair maliyyə öhdəlikləri	970	928	-	1,898	3,283	-	-	3,283
	591,130	20,651	4,556	616,337	232,789	7,973	-	240,762
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	36,552	4,491	(4,542)	36,471	37,797	6,790	66	44,653

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi**

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik mövcud minimal bank əmanətləri məbləğindən əlavə müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrini təmin etmişdir və bundan əlavə likvidliyi nəzərə almaqla aktivləri idarə edir və gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin və likvidliyin gündəlik monitorinqini həyata keçirir. Bu proses gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin qiymətləndirilməsini və tələb olunduqda əlavə maliyyələşdirmə əldə etmək üçün istifadə edilə bilən yüksək keyfiyyətli təminatın mövcudluğunu daxil edir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif növ aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. ARMB banklardan ani likvidlik əmsalını minimum 30% saxlamağı tələb edir. 31 dekabrda bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2015, %	2014, %
Ani likvidlik əmsalı (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər / tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	117.6	237.4

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qədər qalmış müddətlər üzrə təhlili

Aşağıdakı cədvəllərdə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabrda maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilməsi hesab olunur. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bankın əmanətçinin tələbinə əsasən əmanət şərtinin əsas məbləğlərini ödəmək öhdəliyi var. Lakin, əmanətin saxlanması tarixinə uyğun olaraq Bank əmanətin orta müddəti aşağıda göstərilən müştəri əmanətlərinin müqavilə üzrə ödəmə müddətindən çox olacağını gözləyir.

31 dekabr 2015-ci il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	22,458	327,814	6,469	4,000	360,741
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	129,131	19,556	79,861	115,430	343,978
Digər öhdəliklər	1,898	-	-	-	1,898
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	153,487	347,370	86,330	119,430	706,617

31 dekabr 2014-cü il	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	11,991	163,284	5,225	822	181,322
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	34,028	14,755	16,589	-	65,372
Digər öhdəliklər	3,283	-	-	-	3,283
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	49,302	178,039	21,814	822	249,977

Aşağıdakı cədvəldə Bankın kreditlə bağlı təəhhüdlərinin müqavilə müddətləri göstərilir. Hər bir istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi istifadə edilə bildiyi ən erkən tarixi daxil edən vaxt civarına salınır. Buraxılmış maliyyə zamanətləri müqavilələri üçün zamanətin maksimal məbləği zamanətin çağırılı bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
2015	31,025	53,233	1,031	-	85,289
2014	10,649	3,684	209	44	14,586

Bank gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaqdır.

Bankın öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Bir il müddətində dövlət təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Bankın əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Yaxın gələcəkdə Bankın maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Bank əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımi ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)**

Müddətlər üzrə təhlili cari hesabların tarixi sabitliyini əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılmışdır. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödəniləcək məbləğlərə daxil edilməmişdir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyəri faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və pay alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya törəmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir. Aşağıdakı cədvəldə, bütün digər göstəricilər sabit qalmaqla, Bankın mənfəət və ya zərər haqqında hesabının faiz dərəcələrindəki məntiqi baxımdan mümkün olan dəyişikliklərə həssaslığı nümayiş etdirilir.

Cari ilin mənfəətinin həssaslığı 31 dekabr tarixinə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri əsasında hesablanmış bir il üçün xalis faiz gəliri üzrə faiz dərəcəsində ehtimal edilən dəyişikliklərin təsiridir. Kapitalın həssaslığı gəlirlilik əyrisindən paralel kənarlaşmaların olması fərziyyəsi əsasında faiz dərəcələrində ehtimal edilən dəyişikliklərin 31 dekabr tarixinə müəyyən dərəcəli satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərini yenidən qiymətləndirməklə hesablanır. Bununla bərabər, yerli bazarda satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinin faiz dərəcəsi alış və ya satış zamanı həmin qiymətli kağızlar üzrə hesablanmış endirimə və ya əlavəyə (alınmış və ya satılmış qiymətli kağızların faktiki qiymətinə daxil edilir) əsaslandığı üçün, müəyyən dərəcəli satış üçün mövcud olan maliyyə aktivlərinə tətbiq edilən dərəcələrdə hər hansı dəyişikliklər kapitalla heç bir təsir göstərmir.

Valyuta	Artım/(azalma), faizlə % 2015	Xalis faiz gəlirinin həssaslığı 2015
ABŞ dolları	+0.50%/-0.12%	(10)/2

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə tərəddüd etməsi riskidir. İdarə Heyəti ARMB göstərişlərinə uyğun olaraq valyuta pozisiyaları üzrə limitlər müəyyən etmişdir. Pozisiyalara gündəlik monitorinq edilir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabrda Bankın qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətləri üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta məzənnəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin mənfəət və ya zərər haqqında hesabatı təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərinə görə) hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər haqqında hesabatı təsirdən fərqlənmir. Cədvəldə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ isə xalis potensial artmanı əks etdirir.

Valyuta	Məzənnədə artım % 2015	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2015	Məzənnədə artım % 2014	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2014
ABŞ dolları	60.00%	(9.483)	35.00%	1,489
AVRO	60.00%	(99)	35.00%	(1)

Valyuta	Məzənnədə azalma % 2015	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2015	Məzənnədə azalma % 2014	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2014
ABŞ dolları	-15.00%	2,371	-8.74%	(372)
AVRO	-15.00%	25	-10.70%	-

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Əməliyyat riski**

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini təmin edə bilməz, lakin Bankın bu riskləri idarə etmək üçün nəzarət sistemi var. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölünməsi, məlumat bazasına daxil olma, əməliyyatların təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

22. Ədalətli dəyərin ölçülməsi**Ədalətli dəyər ierarxiyası**

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyərə uçota alınmış maliyyə alətlərinin ədalətli dəyər ierarxiyasının səviyyələr üzrə təhlili verilir:

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda kvotasiya edilən qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Qiymətləndirmə tarixi					
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2015	–	–	283	283
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2015	227,971	–	–	227,971
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2015	–	–	22,574	22,574
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2015	–	–	401,781	401,781
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2015	–	–	199	199
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2015	–	–	353,384	353,384
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2015	–	–	261,055	261,055
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2015	–	–	1,898	1,898
		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
		Aktiv bazarlarda kvotasiya edilən qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Qiymətləndirmə tarixi					
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2014-cü il	11,764	3,010	455	15,229
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2014-cü il	66,185	–	–	66,185
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	1,346	1,346
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	202,553	202,553
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2014-cü il	–	–	102	102
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	178,124	178,124
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2014-cü il	–	–	59,355	59,355
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2014-cü il	–	–	3,283	3,283

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)***Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri*

Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	<i>Balans dəyəri 2015</i>	<i>Ədalətli dəyər 2015</i>	<i>Tanınmamış gəlir/(zərər) 2015</i>	<i>Balans dəyəri 2014</i>	<i>Ədalətli dəyər 2014</i>	<i>Tanınmamış gəlir/(zərər) 2014</i>
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	227,971	227,971	–	66,185	66,185	–
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	22,574	22,574	–	1,346	1,346	–
Müştərilərə verilmiş kreditlər	401,781	385,872	(15,909)	202,553	201,968	(585)
Sair maliyyə aktivləri	199	199	–	102	102	–
Maliyyə öhdəlikləri						
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	353,384	350,549	(2,835)	178,124	172,099	(6,025)
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	261,055	249,535	(11,520)	59,355	58,955	(400)
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,898	1,898	–	3,283	3,283	–
Realizasiya olunmamış ədalətli dəyər də cəmi tanınmamış dəyişikliklər			<u>(30,264)</u>			<u>(7,010)</u>

Qiymətləndirmə üsulları və ehtimalları

Aşağıda maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə hələ əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən metodologiya və fərziyyələr təsvir olunur.

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər

Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu ehtimal xüsusi bitmə müddəti olmayan müddətsiz depozitlərə və əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları

Hər hansı qiymətləndirmə modelləri ilə dəyəri müəyyən edilən satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları əsas etibarilə kvotasiya edilməyən kapitaldan və borc qiymətli kağızlarından ibarətdir. Bu qiymətli kağızların dəyəri bəzi hallarda yalnız bazarda müşahidə edilən məlumatları, digər hallarda isə bazarda həm müşahidə edilən, həm də müşahidə edilməyən məlumatları əks etdirən modellər vasitəsilə müəyyən edilir. Bazarda müşahidə edilməyən giriş məlumatlarına investisiya obyektinin gələcək maliyyə göstəriciləri, onun risk profili, eləcə də investisiya obyektinin fəaliyyət göstərirdi sənaye sahəsi və coğrafi yurisdiksiya ilə bağlı iqtisadi fərziyyələr daxildir.

Amortizasiya hesablanmış dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

Kvotasiya edilməyən alətlərin, müştərilərə verilmiş kreditlərin, müştəri depozitlərinin, kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin, banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklərin, digər maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin, maliyyə lizinə əsasən öhdəliklərin ədalətli dəyərini ölçmək üçün gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti eyni şərtlər, kredit riski və qalan ödəmə müddəti olan borclar üçün hazırda mövcud olan dərəcələrlə diskont edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə aktivlər və öhdəliklər onların qaytarılması və ya ödənilməsi gözlənilən müddətlər üzrə təhlil edilir. Bankın müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəliyi "Risklərin idarə edilməsi" adlı 21-ci Qeyddə göstərilir.

	2015			2014		
	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	227,971	–	227,971	66,185	–	66,185
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	11,095	11,479	22,574	1,188	158	1,346
Satış üçün mövcud olan investisiya qiymətli kağızları	–	283	283	710	14,519	15,229
Müştərilərə verilmiş kreditlər	363,181	38,600	401,781	168,251	34,302	202,553
Əmlak və avadanlıqlar	–	6,469	6,469	–	814	814
Qeyri-maddi aktivlər	–	1,526	1,526	–	306	306
Cari mənfəət vergisi aktivləri	–	508	508	–	437	437
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	–	1,355	1,355	–	675	675
Digər aktivlər	1,111	–	1,111	693	–	693
Cəmi	603,358	60,220	663,578	237,027	51,211	288,238
Banklar və dövlət təşkilatları qarşısında öhdəliklər	343,616	9,768	353,384	169,717	8,407	178,124
Müştərilər qarşısında öhdəliklər	149,820	111,235	261,055	47,977	11,378	59,355
Digər öhdəliklər	3,230	–	3,230	3,518	–	3,518
Cəmi	496,666	121,003	617,669	221,212	19,785	240,997
Xalis	106,692	(60,783)	45,909	15,815	31,426	47,241

24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" MHBS-ə uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti olan hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti olan tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Səhmdarlar vasitəsilə fəaliyyət göstərən Azərbaycan Respublikasının hökuməti Bankın fəaliyyətinə nəzarət edir. Azərbaycan Respublikasının hökuməti öz dövlət orqanları və digər təşkilatlar (birlikdə "dövlət müəssisələri") vasitəsilə əhəmiyyətli sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolayısı ilə nəzarət edir və bunlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Azərbaycan Respublikasının Hökuməti ictimaiyyətə və ya mülkiyyəti/nəzarəti altında olan müəssisələrə hökumətin mülkiyyətində və ya birbaşa və ya dolayısı ilə nəzarəti altında olan müəssisələrin tam siyahısını təqdim etmir. Belə vəziyyətdə Bankın rəhbərliyi yalnız hazırkı daxili idarəetmə sisteminin dövlətin nəzarəti altında olan müəssisələrlə əməliyyatlarla bağlı təqdim etməyə imkan verdiyi məlumatı, habelə rəhbərliyin ən yaxşı biliyinə görə dövlətin nəzarəti altında olan müəssisə hesab oluna bilən müəssisələr haqqında məlumatları açıqlamışdır.

Aidiyyəti olan şəxslər aidiyyəti olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar (davamı)

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2015			2014		
	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti
1 yanvarda kredit qalığı, ümumi	-	155,026	60	-	-	65
İl ərzində verilmiş kreditlər	-	21,238	31	-	154,943	334
İl ərzində kredit ödəmələri	-	(3,501)	-	-	-	(336)
Məzənnə fərqlərinin təsiri	-	153,086	-	-	-	-
Digər hərəkətlər	-	(15)	-	-	83	(3)
31 dekabrda kredit qalığı, ümumi	-	325,834	91	-	155,026	60
Çıxılsın: 31 dekabrda dəyərsizləşmə üçün ehtiyat	-	(986)	(10)	-	-	(4)
31 dekabrda kredit qalığı, xalis	-	324,848	81	-	155,026	56
Kreditlər üzrə faiz gəliri	-	6,281	3	-	84	3
Kreditlər üzrə dəyərsizləşmə xərci	-	(986)	(6)	-	-	(1)

	2015			2014		
	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti	Səhmdarlar	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Əsas rəhbərlik heyəti
1 yanvara depozitlər	-	155,024	-	-	-	5
İl ərzində alınmış depozitlər	12,119	3,809	16	-	154,958	29
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	-	(3,809)	-	-	-	(34)
Məzənnə fərqlərinin təsiri	-	153,101	-	-	-	-
Digər hərəkətlər	11	446	1	-	66	-
31 dekabrda depozitlər	12,130	308,571	17	-	155,024	-
31 dekabrda cari hesablar	1	22,176	8	-	784	98
Depozitlər üzrə faiz xərci	141	523	9	-	66	1
Digər əməliyyat xərcləri	-	909	-	-	169	-
Əməliyyat gəliri	276	517	3	-	-	3

Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Əmək haqqı və digər ödənişlər	566	417
Sosial sığorta xərcləri	125	60
Əsas rəhbərlik heyətinə cəmi ödənişlər	691	477

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə əsas rəhbərlik heyəti doqquz (2014-cü il: on üç) üzvdən ibarət olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Kapitalın adekvatlığı

Bank fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Bankın kapitalının adekvatlığına ARMB-nin Banka nəzarət etdiyi zaman müəyyən etdiyi normativlərdən istifadə etməklə nəzarət edilir.

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasətinin əsas məqsədi – Bankda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və sağlam kapital nisbətlərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə dəyişikliklər baş verməmişdir.

ARMB kapitalın adekvatlığı əmsalı

ARMB banklardan kapital üçün minimal 1-ci dərəcəli kapitalı və məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalını risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərin, müvafiq olaraq, 5% (2014-cü il: 6%) və 10% (2014-cü il: 12%-i) dərəcələrində saxlamağı tələb edir.

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə Bankın bu əsasla 1-ci dərəcəli kapitalı və məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2015	2014
1-ci dərəcəli kapital	45,840	51,544
2-ci dərəcəli kapital	5,509	2,674
Çıxılın: kapitaldan tutulmalar	(458)	(458)
Cəmi nizamlayıcı kapital	50,891	53,760
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	491,055	225,196
Kapital adekvatlığı əmsalı (1-ci dərəcəli kapital)	9.34%	22.89%
Kapital adekvatlığı əmsalı (Cəmi kapital)	10.36%	23.87%